

PROF. DR. IR. J.A.E.E. (JO) VAN NUNEN
1945-2010

door prof. dr. ir. Berend Wierenga

De voorloper van de *Rotterdam School of Management* van de Erasmus Universiteit Rotterdam, het Interuniversitair Instituut Bedrijfskunde, is ruim veertig jaar geleden opgericht omdat het bedrijfsleven er behoefte aan had. Er was vraag naar afgestudeerden met een academische opleiding in management, gericht op praktische problemen van organisaties. Als er één hoogleraar is geweest die dit in praktijk heeft gebracht, dan was dat wel Jo van Nunen. Al in een vroeg stadium, in 1976, kwam hij de gelederen van deze faculteit Bedrijfskunde versterken, die toen nog in Delft was gevestigd. In 1984 werd hij hoogleraar en als hij niet was overleden in mei 2010, zou hij deze periode hebben afgesloten met zijn afscheidsrede op 3 september 2010. Van Jo mocht dit overigens geen afscheidsrede heten. Hij sprak van een 'doorstartrede' omdat hij nog zoveel plannen had voor daarna.

Jo van Nunen kwam naar de faculteit Bedrijfskunde als wiskundige. Hij was gepromoveerd aan de TU Eindhoven, waar hij zich had gespecialiseerd in *Operations Research* (OR), een vakgebied dat wiskundige methoden ontwikkelt voor de oplossing van operationele problemen, in het bijzonder op het

gebied van transport, opslag, productie, planning en logistiek. Hij wilde niet zijn hele leven aan de theoretische kant blijven staan maar zijn kennis ook toepassen op concrete vraagstukken van bedrijven en andere organisaties, een gelegenheid die de *Rotterdam School of Management* hem bood. In tegenstelling tot de helderheid en logica van de wiskunde, zijn managementvraagstukken vaak diffuus en ongestructureerd. Doorgaans bestaan er complexe verbanden tussen de vele factoren die een rol spelen. Jo hield van de uitdaging om dergelijke ingewikkelde problemen te analyseren en op te lossen met de mede door hem uitgedachte, geschikte methoden. Hij wist daarbij een veelheid van vakgebieden te combineren: hij besteedde niet alleen aandacht aan OR en logistiek, maar ook aan informatietechnologie (IT), informatiesystemen en statistiek.

In zijn onderzoekwerk heeft Jo zich in de loop der tijd steeds meer toegelegd op *supply chain management*. Daarbij gaat het om de optimale inrichting van een distributieketen. Alle onderdelen van het proces tussen producent en de uiteindelijke klant, met alle tussenstadia van bewerkingen, opslag en transport moeten zo goed mogelijk op elkaar zijn

afgestemd. Al in een vroeg stadium had Jo oog voor het feit dat *sustainability*, dus duurzaamheid, bij distributieketens een zeer belangrijk onderwerp zou worden. Hij werd een van de pioniers op het gebied van *reverse logistics*, een terrein dat zich bezig houdt met het terugtransport van gebruikte producten en materialen van gebruikers naar fabrieken, voor hergebruik. Dit is uitgegroeid tot een afzonderlijk specialisme, de *closed-loop supply chains*. Vooral door dit werk heeft Jo met zijn onderzoeksgroep de aandacht van de internationale wetenschappelijke wereld op zich gevestigd. Hij sprak daarover op tal van internationale conferenties, zorgde voor een indrukwekkende lijst van publicaties en begeleidde meer dan twintig proefschriften op dit gebied.

Jo was ook een gedreven docent die ernst en humor wist te combineren. Als een student te laat kwam, moest hij van Jo een mop vertellen. Dit werkte bij de studenten preventief en leverde Jo nieuw materiaal aan moppen op. Jo heeft veel gedaan aan de invoering van IT in het bedrijfskunde onderwijs. Toen in 1984 de eerste lichting van de nieuwe opleiding 'drs Bedrijfskunde' van start ging, kregen alle honderd studenten een PC, gesponsord door bedrijfsleven en overheid. Dat was uniek in Nederland.

Van Nunen heeft zich zeer nadrukkelijk in Rotterdam gemanifesteerd en in het bijzonder in de Rotterdamse haven. Dat begon rond 1990 met het *Electronic Data Interchange* project, een voorloper van Internet. EDI gaat over het koppelen van elektronische systemen van verschillende bedrijven of organisaties. Veel bedrijven hadden in die tijd al inter-

ne IT systemen, met gegevens over bedrijfsprocessen, producten, leveranciers en afnemers. Soms was het nodig om systemen van verschillende bedrijven met elkaar te laten 'praten'. EDI ontwikkelde protocollen om interactie mogelijk te maken. Dit had vergaande invloed op hoe bedrijven in de Rotterdamse haven met elkaar omgaan, waar informatie over producten wordt gedeeld door vele partijen: producenten, afnemers, rederijen, transportbedrijven, opslagbedrijven, andere logistieke dienstverleners, het Havenbedrijf, de douane, etc. Jo ontwikkelde met zijn groep een zeer succesvol havenspel, dat inzicht gaf in de gevolgen van het 'elektronisch tijdperk' voor alles wat zich afspeelde in en om de haven.

De naam van Jo in de haven was gevestigd en daarna werd er vanuit die haven steeds vaker een beroep op hem gedaan. Jo greep deze kans met beide handen aan omdat hij vond dat er een veel sterkere band moest zijn tussen de Rotterdamse haven en de (Erasmus) Universiteit. De universiteit heeft veel kennis te bieden aan de haven en de haven is voor de universiteit een ideale inspiratiebron met praktische problemen. 'We hebben ons *research* laboratorium hier direct in onze achtertuin', aldus Jo. Hij stak veel energie in de contacten met de haven en hij werd het gezicht van de Erasmus Universiteit richting de Rotterdamse haven. In de loop der tijd zijn er diverse initiatieven geweest, van 'Rotterdam Morgen' van meer dan twintig jaar geleden tot *Erasmus SmartPort Rotterdam* waarvoor de samenwerkingsovereenkomst op 6 december 2010 getekend is. Jo heeft dat zelf niet meer kunnen meemaken, maar

Jo van Nunen was opgeleid als wiskundige. Door zijn grote belangstelling voor de praktische vraagstukken in organisaties, voor afstemmingsproblemen in distributieketens en voor de vele bedrijfsprocessen in de (Rotterdamse) haven groeide hij ver boven de theoretische wiskunde uit maar hij vergat daarbij het nut van wiskundige modellen niet. Hij werd een zeer gewaardeerde, uitermate breed georiënteerde hoogleraar aan de *Rotterdam School of Management* en vraagbaak voor velen in de Rotterdamse haven met ontelbare contacten in de (internationale) wetenschappelijke, maatschappelijke en op het vak gerichte wereld: een netwerker en 'verbinder van universiteit en haven' van de eerste orde.
(foto uit familiebezit)

SmartPort Rotterdam is wel zijn geesteskind. Daarnaast was Jo op vele andere gebieden actief voor de haven, onder meer als voorzitter van het *Fresh Corridor Project* (verplaatsing van de groente en fruithaven) en als

voorzitter van de raad van Toezicht van het haventijdschrift *Main Port*. In zijn laatste column in dat blad, (verschenen na zijn overlijden) besteedde hij aandacht aan de vraag of de haven wel voldoende aantrekkelijk is

voor hooggekwalificeerde medewerkers: 'we zijn vanuit de haven onvoldoende goed in het laten zien hoe geweldig het is te werken in een haven van wereldformaat'.

Jo leverde ook belangrijke bijdragen aan tal van andere projecten op zijn vakgebied, onder andere *TRANSUMO* (onderzoekprogramma naar *sustainable mobility*), de Commissie van Laarhoven (met belangrijke adviezen aan de Minister van Verkeer en Waterstaat) en de recente totstandkoming van het wetenschappelijk Top Instituut op het gebied van logistiek *DINALOG* in Breda. Verder was hij sinds 2009 voorzitter van de Vereniging Logistiek Management (VLM). Jo was een scherpzinnige, enthousiaste en warme persoonlijkheid. Hij dacht liever in termen van oplossingen dan van problemen, was creatief en kwam vaak met originele ideeën. Met zijn talrijke contacten in wetenschappelijke, maatschappelijke en vakgebiedkringen was hij een effectief netwerker ver voordat die term alom populair werd, en een boeiend spreker.

De *Rotterdam School of Management*, de Erasmus Universiteit en de Rotterdamse haven hebben veel aan deze 'verbinder van universiteit en haven' te danken.